

BERECZ BERNADETT, BÍRÓ MELINDA, BODA ESZTER

Eszterházy Károly Főiskola, Sporttudományi Intézet, Eger
College of Eszterházy Károly, PE and Sport Science Institute, Eger

A SPORTÁGVÁLASZTÁS MOTÍVUMAI AZ ATLÉTIKÁBAN CHOISE OF MOTIVES IN ATHLETICS

Összefoglaló

A sportban mutatott magas szintű teljesítmény egy hosszú út vége, melynek első fázisát a sportolási szokások kialakítása és a sportág kiválasztása jelenti. Kutatásunkban arra kerestük a választ, hogy miért dönt a gyermek egy adott sportág, jelen esetben az atlétika mellett. Melyek ennek a motívumai? Legfőbb célunk ennek kiderítése, azaz a sportágválasztás indítékainak feltérképezése volt. Kíváncsiak voltunk, hogy a testnevelők, az edzők, a szülők, a barátok és végül, de nem utolsó sorban a saját elhatározás milyen mértékben jelennek meg a sportágválasztásban. A vizsgálatban az Egri Városi Sportiskola utánpótláskorú atlétái (n = 20 fő, 45%-a fiú és 55%-a lány) vettek részt, az átlagos életkor 11,9 év (min. 7 év, max. 19 év). Az eredmények alapján elmondható, hogy a szülői befolyásolás igen domináns, de emellett a gyermek saját döntése is igen fontos és meghatározó a sportágválasztásban.

Kulcsszavak: sportágválasztás, atlétika

Abstract

The high-level sports performance end of a long journey. The first phase is the development of sporting activities, and the choice of the sport. In our research we examined the reasons why the child choose a sport, in this case, in addition to athletics. What are its main motives? Our main goal is to explore this, that the sport was crawling choice motives. We wanted to know the teachers, coaches, parents, friends, and last but not least, in their determination to what extent will the sport's choice. The sample (n = 20, 45% of boys and 55% of girls) were involved of junior athletes of Sports School in Eger. An average age of 11,9 years (min. 7 year, max. 19 year). Based on the results, we can say that parental influence is very dominant, although the child's own decisions is very important and decisive choice of sport.

Keywords: choice of the sport, athletics

Bevezetés

Magyarország számos eredményes sportolóval rendelkezik mind hazai, mind nemzetközi szinten, így ennek köszönhetően nagy elismertséggel bír a sport területén. Atlétikában az évtizedek során számos kimagasló eredményről hallhatunk, főként dobóatlétáink neve ismertebb a közönség számára. A divatsportok és a labdás sportágak csábításaival sajnos az atlétika nehezen tudja felvenni a versenyt, így évek óta rohamosan csökken a versenysportban részt vevő utánpótláskorú versenyzők száma. A sportág fokozottan igényt tartana a tehetséges fiatalokra, ezért a sportágválasztás indítékainak feltárása lényeges a sportág jövője szempontjából. Mivel a különböző sportágak erősen specializálódtak, ennek köszönhetően az adott sport a legmegfelelőbb tulajdonságú és képességű sportolókra tart igényt. Ahhoz, hogy egy sportoló magas szintű teljesítményre legyen képes egy adott sportágban, több tényező szerencsés ötvöződése szükséges (*Brown 2001*). A testi képességeinek, a mentális, pszichés tulajdonságainak és a szociális helyzetének megfelelő sportág választása tekinthető az első lépésnek a siker felé vezető úton (*Rókusfalvy 1981, Nádori 1985, Rigler 2004, Révész és mtsai 2005*). Nagyon fontos, hogy legyen egyezés a fiatal képességei és a sportág követelményei, igényei között. Ezért van nagy jelentősége annak, hogy ki segít a fiataloknak a számukra leginkább megfelelő sport választásában. Felelősség terheli a testnevelő tanárokat, az edzőket és a szülőket egyaránt (*Bicsérdy 2002, Coakley 2004, Hassandra és mtsai 2003*). A sportágválasztásban ugyanakkor az életkor előrehaladtával felerősödik a saját döntés szerepe, ezzel egy időben a külső tényezők, mint pl. a szülő hatása csökken (*Révész és mtsai 2012*).

Kutatásunk során arra kerestük a választ, hogy a gyermek miért dönt az adott sportág, jelen esetben az atlétika mellett. Milyen tényezők befolyásolják a választásban? Melyek a legmeghatározóbbak? Az Egri Városi Sportiskola SE „kis versenyzői” segítették abban, hogy választ kapjunk a felmerülő kérdésekre.

A sportágválasztás tényezői

A sportágválasztást több tényező határozza meg, de a kutatások azt igazolják, hogy a gyermeknek először a szülei választanak sportágot (*Bicsérdy 2002, Révész és mtsai 2007, Pápai és Szabó (2003), Révész és munkatársai (2005)* szerint egyértelműen erőteljes szülői befolyás fedezhető fel a sportolási szokások kialakításában, mely befolyás mértékét a szülő sportbeli tapasztalata, sportág-preferenciája és sportág iránti elkötelezettsége határozza meg. Ezt az elméletet *Csáki és munkatársai (2013)* is megerősítik a labdarúgás oldaláról. *Pápai és Szabó (2003)* tornászokat vizsgálva azt állapította meg, hogy az utánpótláskorú fiú tornászok 75%-a, míg a lányok 69%-a szülei javaslatára kezdett el sportolni. A szülői hozzáállás nagymértékben befolyásolja a gyermekek sportolási szokásait és a sportágválasztását. A pozitív hozzáállás elősegíti a motivációs bázist, míg

a negatív szülői magatartás, mint pl. a túl nagy követelmény, elvárás vagy az érdeklődés hiánya negatívan hathat a sportoló teljesítményére, mely deviáns viselkedéshez is vezethet.

A sportágválasztásban a szülők mellett a barátok véleményének van jelentős szerepe (Révész 2008; Bicsérdy 2002), de a testnevelők szerepét is meg kell említeni. Az oktatás átalakult, a testnevelők helye a rendszerben megváltozott. Míg az 1960-as, 1970-es években a testnevelő tanárookra és az edzőkre épült a sportágválasztás elősegítése, ez a szerep mára funkcióját veszítette. Mind az iskola, mind a sportegyesületek tevékenysége megváltozott, és ez a testnevelők és edzők szerepének csökkenését eredményezte. Szabó (2002) ezt a tendenciát a sportolni vágyók életkorának csökkenésével, valamint az általános iskola alsó tagozataiban tanító testnevelő tanárok alacsony számával magyarázza. Az edzők szerepe is változott, hiszen először a sportegyesületben találkozik az edzővel a fiatal, már a sportág kiválasztása után.

Tudvalévő, hogy a jól sikerült sportágválasztás meghatározza a sportágbeli kiválasztást, ezáltal a tehetséggondozás folyamatának hatékonyságát és a sportágbeli sikerességet is (Baumgartner és mtsai 2005; Géczi és mtsai 2005). A sportágválasztás során lényeges, hogy kitől milyen jellegű információ érkezik az adott sportágról. Ebben, mint információátadónak és -közvetítőnek, nagy szerepe kell, hogy legyen a szülőnek, a testnevelő tanárnak, az edzőnek, a barátoknak és a médiának is (Bicsérdy 2002).¹

A sportágválasztás indítékainak vizsgálata az egri atlétáknál

A vizsgálat során a legfőbb cél a sportágválasztás indítékainak feltérképezése volt:

- Milyen tényezők hatására kezdtek el sportolni a gyerekek?
- A szülőknek milyen szerepe van a sportág kiválasztásában?
- Miért az atlétikát választották a sportolók?
- Melyek azok a tényezők, amelyek meghatározzák a versenyzők döntését?

A kutatás során a következő kérdésekre kerestük a választ:

1. Melyek a sportolás indítékai?
2. Melyek azok a tényezők, amelyek a legnagyobb hatással voltak az adott sport kiválasztására?
3. Befolyásolja-e a sportolókat az elsődleges szociális közeg a sportolási szokásokban és a választásban?
4. Hatással van-e a sportágválasztásra a szülők sportmúltja?

¹ Szatmári Zoltán (2009) Sport, életmód, egészség. Akadémiai Kiadó, 724. oldal

5. Milyen mértékben segítik elő a szakemberek (edző, testnevelő tanár) a sportág kiválasztását?
6. Hatással van-e a gyerekekre a tömegkommunikáció a sportág kiválasztásában?

A kutatás hipotézisei

1. Feltételeztük, hogy a gyerek a mozgás szeretete miatt kezd el sportolni.
2. Úgy gondoltuk, hogy az atlétika iránti érdeklődés miatt választották ezt a sportágat.
3. Úgy véltük, hogy a szülők, rokonok, testvérek, barátok meghatározó szerepet töltenek be az adott sportág kiválasztásában.
4. A szülők sportmúltja meghatározza gyermekük sportolási szokását.
5. Feltételeztük, hogy a szakemberek nem fektetnek kellő energiát a gyermekek sportágválasztására.
6. A média nagymértékben befolyásolja a gyermekeket a sportág kiválasztásában.

A sportágválasztás indítékainak megismeréséhez kérdőíves módszert alkalmaztunk (Révész [2008] kutatási módszerének adaptációjával²).

A vizsgálatban az Egeri Városi Sportiskola utánpótláskorú atlétái (n = 20 fő, 45%-a fiú és 55%-a lány) vettek részt, az átlagéletkor 11,9 év (min. 7 év, max. 19 év). A megkérdezettek 75%-a Egerben lakik, 15%-a Eger környéki falvakban, 10%-a pedig egyéb városban. A megkérdezett sportolók 85%-a versenyzett már, 15%-a pedig még nem indult atlétikaversenyen.

Az eredmények bemutatása

A válaszadók többsége az élsport (átlag 3,9; szórás 1,5) és a szülői befolyásolás (átlag 3,7; szórás 1,4) miatt döntött úgy, hogy sportol. A következő meghatározó tényező a barátok (átlag 2,3; szórás 1,4) és az iskola (átlag 2,2; szórás 1,7) hatása.

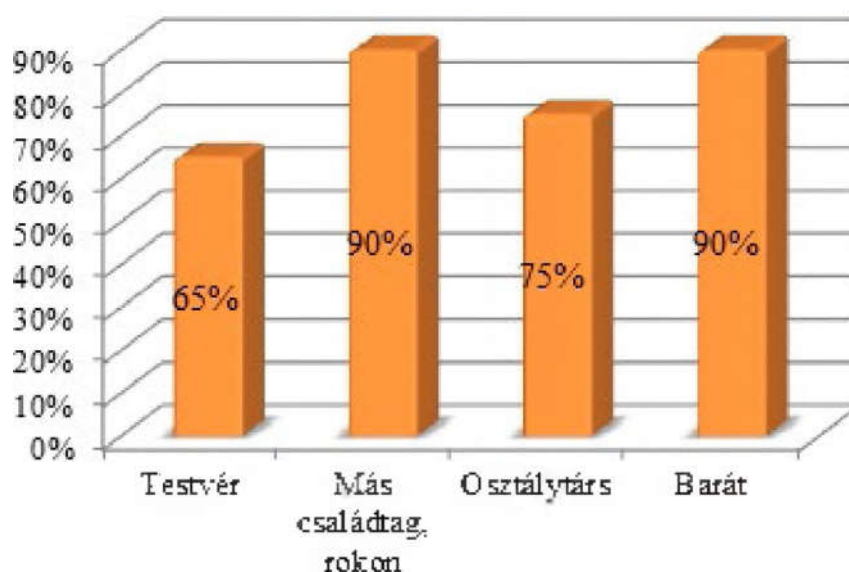
² Révész László (2008) A tehetséggondozás, a kiválasztás és a beválás néhány kérdésének vizsgálata az úszás sportágban. Doktori disszertáció *Semmelweis Egyetem Nevelés és Sporttudományi Doktori Iskola*.

1. táblázat: A sportolás elkezdését befolyásoló tényezők (átlag, szórás) adatokban

	Iskolában kötelező volt	A szüleim mondták	Orvos ajánlotta	Barátaim mondták	Élsport miatt
Átlag	2,2	3,7	1,0	2,3	3,9
Szórás	1,7	1,4	0	1,4	1,5

1. diagram: A válaszadók környezetében sportolók %-os aránya

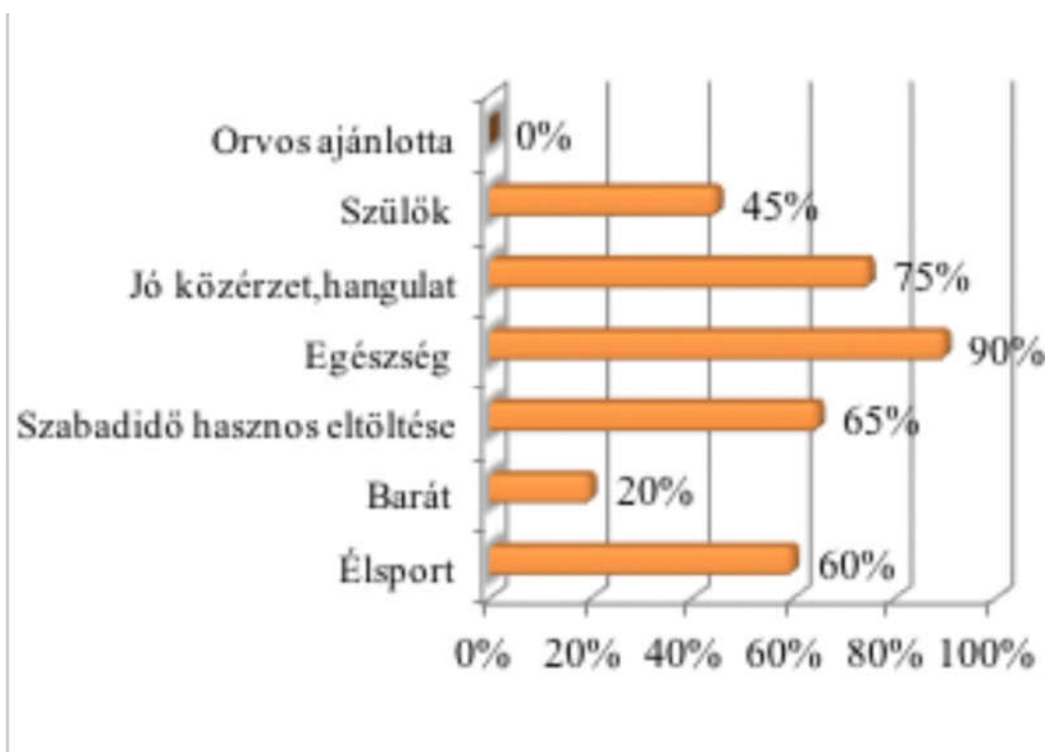
Mivel a sportágválasztásban a gyermekeket körülvevő környezet hatása is fontos, ezért kíváncsiak voltunk arra, hogy az atléták környezetében ki vagy kik azok, akik sportolnak. A fiatalokat körülvevő közegben a legnagyobb százalékban, 90%-ban családtagjaik, rokonaik és barátaik sportolnak, 75%-ban az osztálytársak, illetve 65%-ban a testvérek is űznek valamilyen sportot. A gyermekek több mint 80%-ának a szülei sportolnak, (édesapa 85%, édesanya 80%). A csoport tagjai között 20%-nál kevesebb az a gyermek, akinek szülei nem sportolnak (édesapa 15%, édesanya 20%). A szülők által űzött sportágakban a legjellemzőbb az atlétika (50%), a labdarúgás (30%), a kerékpározás (25%), ezek mellett megjelent az asztalitenisz és az ökölvívás (15%), valamint előfordult a röplabda és a torna (10%), végül pedig a vívás, a tenisz, és a kosárlabda (5%).

2. diagram: A szülők sportmúltja %-os eloszlásban

A vizsgálati személyek legnagyobb százalékban (90%) az egészségük megőrzésének érdekében kezdtek el sportolni, 75%-a jól szeretne érezni magát, 65%-uk a szabadidő hasznos eltöltése miatt választott sportot, 60%-ban az élsport szerepe volt a meghatározó, 45%-ban a szülők hatása volt jellemző, 20%-ban a barátok befolyásolására kezdett el sportolni a megkérdezett személy.

4. diagram: A sportolás elkezdését befolyásoló tényezők %-os eloszlása

A válaszadók leginkább azért választották az atlétikát, mert jók az adottságaik ehhez a sporthoz (átlag 4,2).

A következő legmeghatározóbb tényező a szülői befolyásolás, illetve a gyermek önálló választása (átlag 3,4). A barátok (átlag 2,7) és az edző (átlag 2,5) szerepe is döntő fontosságú a sportág kiválasztásában. Sajnálatos módon alacsonyabb értékek figyelhetők meg a testnevelő tanár (átlag 1,9), valamint a testvérek esetében (átlag 1,9).

2. táblázat: A sportágválasztás indítékai az atlétikánál

	Átlag	Szórás
A testnevelő tanárom ajánlotta	1,9	1,5
A szüleim ezt tanácsolták	3,4	1,6
A testvérem ajánlotta	1,9	1,6
A barátaim is atletizálnak	2,7	1,5
Egyedül választottam	3,4	1,6
Az adottságaim miatt	4,1	1,0
Elegem lett egy másik sportágból, és ez csak úgy jött	1,8	1,3
Véletlenül	1,2	0,7
A média hatására	1,6	1,3
Kihívást jelentett	2,4	1,6
Az edzőm felfigyelt rám	2,5	1,8
Az orvos ajánlotta	1,0	0,2
Ismerős ajánlotta	1,9	1,2
A lakóhelyemen erre volt lehetőség	1,3	0,7

Az eredmények összefoglalása

Az eredményekből választ kaphatunk arra, hogy mi is motiválja a gyermekeket a sportra és arra, hogy az atlétikát válassza. Arra a kérdésre, hogy miért sportolnak a gyermekek, a leggyakoribb válasz az egészségük megőrzése (90%) volt, illetve hogy jól érezzék magukat (75%), és szabadidejüket hasznosan töltsék el (65%). Az élsport gondolata is (60%-ban) megjelenik. A legmeghatározóbb tényező a sportágválasztásban az adottság (átlag 4,2), illetve a szülői befolyásolás (átlag 3,4). Látható, hogy a szülők sportolási szokásai is hatással vannak a gyermekekre, hiszen a csoport több mint felének atletizáltak a szülei. Sok sportoló sa-

ját indíttatásból kezdte el ezt a sportot. Fontos megemlíteni, hogy a barátok (átlag 2,7; szórás 1,5) és az edzők (átlag 2,5; szórás 1,8) nagyobb hatást gyakorolnak a sportolókra, mint a testnevelő tanárok (átlag 1,9; szórás 1,5).

Következtetések levonása

A kutatás hipotézisei nagyrészt beigazolódtak. Az első hipotézis, melyben feltételeztük, hogy a gyerekek a mozgás szeretete miatt kezdtek el sportolni, beigazolódtott, hiszen az egészségük, mozgásszeretük és szabadidejük hasznos eltöltése ezt támasztja alá.

A második hipotézis szintén beigazolódtott, miszerint a gyermekek az atlétika iránti érdeklődés miatt választották ezt a sportágat.

A harmadik hipotézis ugyancsak beigazolódtott, amely arra vonatkozott, hogy a szülők, a rokonok, a testvérek, a barátok meghatározó szerepet töltenek be az adott sportág kiválasztásában. Ezt igazolja, hogy a gyermekek főként a szüleik hatására választanak sportágat, illetve a barátok is befolyásoló tényezőként hatnak.

A negyedik hipotézis, melyben feltételeztük, hogy a szülők sportmúltja meghatározza gyermekük sportolási szokását, szintén beigazolódtott.

Az ötödik hipotézisem, hogy a szakemberek nem fektetnek kellő energiát a gyermekek megfelelő sportágválasztására, szintén igaznak bizonyult, hiszen a testnevelő tanárok szerepe igencsak lemaradt pl. a szülők, a barátok, az egészség tényezői mögött.

Az utolsó hipotézis nem igazolódtott be, a média (tv, rádió, reklám) szerepe nem jelentős a vizsgálati mintánál a sportágválasztásban.

Összefoglalás

Jelen kutatásban az atléták sportágválasztásának indítékait vizsgáltuk egy kis számú mintán. Összegezve elmondható, hogy a szülői befolyásolás igen domináns, de emellett a gyermek saját döntése is igen fontos és meghatározó. A kutatás szintén azt erősíti meg az ehhez hasonló vizsgálatokhoz hasonlóan, hogy ha a szülő sportol, szabadidejét hasznos kikapcsolódással tölti, a gyermek is hasonlóan fog tenni. Egy példa lesz előtte. Az egészséges életmódra nevelés igen meghatározó feladata a szülőknek és a testnevelő tanároknak. Az egészségük és szabadidejük hasznos eltöltése %-os arányban szinte a legmagasabb értékeket mutatta, melyből arra következtetünk, hogy milyen fontos szerepe van a sportnak, az atlétikának a gyermekek életében.

Az atlétika mozgásanyaga és az atlétikus képességek szerepe vitathatatlan az emberi motórium fejlesztésében, valamint a többi sportág alapozásában (Müller, Rigler 2004, Müller és mtsai 2007, Béres és mtsai 2015).

Szakirodalom

- Baumgartner E., Bognár J., Géczi G. (2005): A tehetség fogalmának értelmezése: Testnevelés szakos hallgatók álláspontja IV. *Országos Sporttudományi Kongresszus Tanulmánykötet II.* 35–38.
- Béres Sándor, Müller Anetta, Seres János, Szalay Gábor (2015): Atlétika. (Szerk: Béres Sándor) 139. ISBN 978-615-5297-33058. In: http://uni-eger.hu/public/uploads/atletika_5551e38c4c43a.pdf
- Bicsérdy G. (2002): Sportágválasztás különböző életkorokban. *Magyar Sporttudományi Szemle* 3-4., 7–10.
- Bognár József (2009): Tanulmányok a kiválasztás és a tehetséggondozás köréből. *Magyar Sporttudományi Társaság* 13–28., 332–346.
- Bognár József, Trzaskoma-Bicsérdy Gabriella, Révész László, Géczi Gábor (2006): A szülők szerepe a sporttehetség gondozásban. *Kalokagathia*, 1-2., 86–96.
- Csáki István, Bognár József, Révész László, Géczi Gábor (2013): Elméletek és gyakorlatok a tehetséges labdarúgó kiválasztásához és bevalásához. *Magyar Sporttudományi Szemle*, 14:53. 12–18.
- Koltai Jenő: Atlétika II. Sport, Budapest, 1980.
- Müller A., Honfi L., Seres J., Széles-Kovács Gy. (2007): Teljesítményállandósági vizsgálatok általános iskolai tanulónál a sorozatugrás példáján. In: *Acta Academiae Pedagogicae Agriensis*. XXXIV. Kötet. 97–105.p.
- Müller A., Rigler E. (2004): Tanulók teljesítményállandósága dobó- és ugrófeladatokban. In: *Kalokagathia*. 1-2. sz.189–199.
- Polgár Tibor, Béres Sándor (2011): Az atlétika története, technikája, oktatása, szabályai. *Dialóg Campus Kiadó*, 1. fejezet
- Révész László (2008): A tehetséggondozás, a kiválasztás és bevalás néhány kérdésének vizsgálata az úszás sportágban. Doktori disszertáció *Semmelweis Egyetem Nevelés és Sporttudományi Doktori Iskola*.
- Révész László, Bognár József, Géczi Gábor (2007): Kiválasztás, tehetség és pedagógiai értékek az úszásban. *Új Pedagógiai Szemle*, 4. 45–53.
- Révész László, Bognár József, Géczi Gábor, Benczenleitner Ottó (2005): Tehetség meghatározás, sportágválasztás és kiválasztás három egyéni sportágban. *Magyar Sporttudományi Szemle*, 4. 17–23.
- Révész László, Bognár József, Sós Csaba, Bíró Melinda, Szájer Péter (2012): A sportágválasztást meghatározó tényezők elemzése versenyszerű úszóknál. *Magyar Sporttudományi Szemle*, 13: (49). 26–35.

- Rókusfalvy P. (1985): Tehetségkutatás, kiválasztás és gondozás. *Testnevelés és sporttudomány*, 1-16-21.
- Schulek Ágoston: A sport megtanít becsületesen győzni. *Szent István Egyetem Egyetemi Újság*, V. évf. 13. szám
- Szatmári Zoltán (2009): Sport, életmód, egészség. *Akadémiai Kiadó*, 711–738.
- Trzaskoma-Bicsérdy Gabriella (2007): A sportági eredményesség néhány meghatározó tényezőjének vizsgálata birkózásban. Doktori disszertáció. *Semmelweis Egyetem Nevelés és Sporttudományi Doktori Iskola*.
- Trzaskoma-Bicsérdy Gabriella, Bognár József, Révész László (2006): Sportágválasztás az általános iskolában. *Magyar Sporttudományi Szemle*, 7:25. 21–25.